

дозволить педагогам ефективно спланувати роботу щодо підвищення батьківської компетентності, реалізувати диференційований підхід, що буде сприяти підвищенню рівня компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку.

Оціночно-результативний блок спроектованої нами моделі складається з оцінки результативності процесу формування компетентності батьків, що включає виявлення динаміки рівня педагогічної компетентності батьків і розвитку самостійності у дітей дошкільного віку. Результатом є досягнення достатнього рівня педагогічної компетентності батьків, що дозволяє ефективно виховувати самостійність у дітей.

Таким чином, в результаті проведеного теоретичного аналізу розроблено модель формування компетентності батьків у вихованні самостійності дітей дошкільного віку, в якій визначено мету, завдання і результат, алгоритм, форми і методи роботи, а також умови реалізації.

Список використаних джерел

1. Денисюк О. Роль сім'ї у розвитку самостійності дітей раннього віку. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2008. Вип. 14. С. 63- 66.
2. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Маршицька В. В. Психолого-педагогічні передумови виховання самостійності дитини старшого дошкільного віку у дошкільному навчальному закладі. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2015. Вип. 35. С. 240-246.
4. Савченко М. В. Підготовка педагогів до роботи з виховання самостійності в дітей дошкільного віку в ігровій діяльності. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди: зб. наук. праць. Серія: педагогіка. 2013 № 28. С. 283-288.

УДК 373.2.015.311

Іванова В.В.
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
Посипанка Є.Т.
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

Останнім часом статус дитинства в нашому суспільстві зміцнився. Про це свідчить поява низки нормативно-правових документів: Конвенція ООН про права дитини, Закон України «Про дошкільну освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, які одним із стратегічних напрямів визначають курс на забезпечення життєздатності дитини, що передбачає успішну її адаптацію та адекватне функціонування в сучасному соціумі.

У психології та педагогіці (Г. Андреева, Л. Виготський, Т. Кузнецова, А. Петровський, В. Мухіна та ін.) соціальна активність розглядається як готовність особистості до соціальних дій, як усвідомлення своєї участі в суспільному житті, як потреба особистості до саморозвитку і самовизначення себе як активного елемента соціуму, як виховання в собі соціально важливих якостей: відповідальності та ініціативності, творчості, самостійності. Про розвиток особистості дитини свідчить зміна її активності у соціальній ситуації розвитку, яку Л. Виготський визначає як «своєрідне, специфічне для даного віку, виключне, єдине та неповторне відношення між дитиною і навколишнім середовищем, перш за все, соціальним» [4, 5].

Вагоме значення в розвитку соціальної активності людини має суспільне середовище, котре є оберегом культурно-історичної спадщини людства. Соціологія, яка вивчає людину як

соціальну особистість, з погляду її включення у суспільство, у суспільні явища і формування в людини особливих особистісних якостей під впливом соціального середовища, розглядає соціальну активність як ступінь і рівень включення особистості в систему суспільних відносин, як показник її участі в різних видах суспільної діяльності, викликаний суспільними потребами.

Дослідження Л. Виготського, Б. Ананьєва, Л. Божович, А. Мудрика, Г. Андрієвої підтверджують єдність особистості та суспільства. Соціальна активність людини розуміється ними як «процес укорінення у людську культуру» (Л. Виготський), умова становлення особистості, її ціннісних орієнтацій та помислів, які відкривають в процесі спільної діяльності з іншими людьми. Таким чином існує тісний зв'язок між процесом соціалізації особистості і розвитком її соціальної активності [3, 4].

Дослідники В. Маралов, В. Сітаров пропонують розглядати соціальну активність в трьох напрямках:

- зі сторони суб'єкта діяльності (як готовність особистості включитися до різних видів діяльності, проявляючи високий рівень активності, необхідний для досягнення мети);
- зі сторони самої діяльності (як її якісну характеристику);
- зі сторони кінцевого результату (як суспільну цінність отриманого матеріального або ідеального продукту).

Соціальна активність особистості з погляду психології відкривається в формі уявлень про природу властивостей особистості як системи дій, потреб і мотивів поведінки. Важливими компонентами соціальної активності є суспільно ціннісні мотиви і активна поведінка, яка виникає в можливості враховувати і змінювати існуючі обставини в поєднанні з засвоєними моральними вимогами [3, 6].

Не дивлячись на різноманітні погляди наукових підходів до визначення і розгляду соціальної активності між ними існує зв'язок на рівні таких понять як діяльність та її спрямованість, соціальна відповідальність, свідома позиція, суспільний обов'язок, ціннісні орієнтації, спілкування.

Таким чином, соціальна активність особистості може бути розглянута як діяльнісне, зацікавлене ставлення людини до навколишнього світу, як реалізована готовність суб'єкта включитися в різні види діяльності, демонструючи високий рівень самостійності й відповідальності, необхідний для досягнення кінцевої мети, яка визначається як суспільна цінність.

Розвиток соціальної активності старших дошкільників характеризувався з погляду формування окремих соціально ціннісних властивостей особистості (самостійність, цілеспрямованість, ініціативність та інші) через засвоєння різних видів дитячої діяльності: пізнавальної, трудової, естетичної, ціннісної та комунікативної [1].

Соціальна активність дітей дошкільного віку визначалась як здатність дитини включатись в специфічну для даного віку діяльність з вирішення суспільних задач, виявляючи такий рівень психічної активності, котрий би сприяв отриманню результатів важливих для інших і для себе (в плані становлення соціально вагомих рис особистості) В.Г. Моралов.

В дослідженнях В. Моралова, В. Сітарова, Г. Усової робиться акцент на поняттях «соціальна активність» і «соціальна реактивність», які свідчать про рівень проникнення людини в соціальну дійсність і виступають як ціннісна сторона її внеску в рішення суспільного завдання. Соціальна реактивність на відміну від соціальної активності характеризується в поведінці дітей вузьким усвідомленням цілей діяльності, слабким бажанням взаємодіяти з оточенням, часовим обмеженням спонукань. В дошкільному віці активність і реактивність мають свої характерні особливості, які визначаються спільним співвідношенням ініціативи і виконання. На основі цього науковці виокремили наступні типологічні групи дітей:

- діти з оптимальним співвідношенням ініціативи і старанності;
- діти з перевагою ініціативних форм поведінки;

- діти з перевагою старанних форм поведінки;
- соціально-імпульсивні діти;
- соціально пасивні діти.

Перші три види визначають соціальну активність, а два останніх – соціальну реактивність. Співвідношення ініціативи та старанності, які визначають тип соціальної активності або реактивності виявляє не менш важливий вплив на особливості взаємодії між людьми, пояснює характер можливих індивідуальних проявів у ньому, дозволяє свідомо визначати способи педагогічного впливу, враховуючи їх особливості.

Разом з тим, розвиток основ соціальної активності в старшому дошкільному віці процес не легкий і потребує відповідних передумов.

Особливої уваги з цих позицій заслуговує розгляд умов ЗДО як єдиного ціннісно-змістовного, комунікативного, діяльнісного середовища, яке поєднує усіх суб'єктів педагогічного процесу дорослих і дітей.

Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти дають можливість розглядати ЗДО як виняткове освітнє середовище, яке дає дитині можливість наповненого, повноцінного і безпечного переживання свого дитинства, яке утворює умови для конструктивних процесів його соціально-особистісного розвитку (Е. Кравцова, Т. Бабаєва, Л.Кларіна та інші).

Заклад дошкільної освіти є для дитини першою соціальною «спільнотою», яка на рівні з сім'єю, включає її в процес пізнання навколишньої дійсності. Через взаємодію з людьми різного віку і соціального стану моделюється реальна практика суспільних відносин, через засвоєння позиції суб'єкта специфічних видів дитячої діяльності, які можуть бути спрямовані на вирішення суспільно-важливих задач старший дошкільник отримує можливість для самовираження, самодіяльності, реалізації зростаючої спрямованості здобути більш дорослу позицію в системі соціальних відносин.

Загальний аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам зробити припущення про те, що в якості ефективної умови розвитку соціальної активності дітей старшого дошкільного віку, можуть виступати наступні істотні особливості організації освітнього простору ЗДО:

- цілісність освітнього середовища, яка виявляється в єдиній ціннісній спрямованості всього колективу ЗДО (певні культурні зразки, соціальні та моральні ідеали й поняття, на основі яких будується поведінка і діяльність між усіма учасниками; єдине розуміння педагогічних задач, принципів і підходів до розвитку соціальної активності старших дошкільників);

- події які відбуваються в освітньому просторі, згуртованість дітей і дорослих усього навчального закладу спільними соціально важливими справами, традиціями, святами, емоційне прожиття «спільного» як свого особистісного значимого;

- орієнтація на співпрацю і взаємодопомогу у взаємовідносинах між усіма суб'єктами освіти, на прийняття іншої людини як окремої особистості;

- відкритість освітнього середовища, яка дає старшому дошкільнику можливість виходу за межі своєї групи, свого віку, включаючи спілкування на різних рівнях з дорослими, однолітками, дітьми молодшого віку, яка дає можливість з'ясувати і зрозуміти життя ЗДО в цілому і задовільнити свої індивідуальні потреби та інтереси з врахуванням загальної мети діяльності і власних думок інших учасників [7].

Ми вважаємо, що організація освітнього середовища ЗДО в співвідношенні з вищезгаданими особливостями його побудови дозволить створити єдиний творчий механізм, в основі якого буде активна соціально ціннісна діяльність усіх суб'єктів освіти, що заснована на співпраці та підтримці.

Список використаних джерел

1. Абраменкова, В.В. Социальная психология детства: Развитие отношений ребенка в детской субкультуре [Текст] / В.В. Абраменкова. — М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2000г. — 416 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти : нова редакція / [наук. керівник: А. М. Богуш, авт. кол.: А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богінч та ін.] ; МОНмолодьспорт України, НАПН України. – Київ, 2012. – 26 с.
3. Божович, Л. И. Личность и ее формирование в дошкольном возрасте / Л. И. Божович. – М. : Просвещение, 1968. – 464 с.
4. Выготский, Л. С. Собрание сочинений: в 6 т / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1982. – Т. 2. – 504 с.
5. Мухина, В.С. К проблеме социального развития ребенка / В.С. Мухина // Психологический журнал – 1990. – Т.1, №5. – С.9–15.
6. Леонтьев, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Смысл; Академия, 2004. – 352 с.
7. Трубайчук, Л.В. Интеграция образовательных областей как средство организации целостного процесса в дошкольном учреждении / Л.В. Трубайчук. – Челябинск: Образование, 2011. – 157 с.

УДК 37.015.31:81'271.1:373.2-053.4

Кас'яненко О.М.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
Кузан М.Ю.,
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНО ПРАВИЛЬНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Період дошкільного дитинства – дуже важливий етап у формуванні людини, етап, коли закладаються основні риси її характеру, починається становлення особистості, формуються основні мовні навички та мова в цілому. Мова – невичерпне багатство, яким природа обдарувала людину, його можна примножити, а можна і непомітно розробити. Тому перед вихователем стоїть завдання: прищепити дитині любов до слова, навчити її чітко, красиво і влучно висловлюватися, відстоювати власну думку.

Методи навчання – це способи спільної діяльності вихователя і дітей, спрямовані на розв'язання завдань розвитку мови. Щоб розібратися в численних методах і прийомах навчання, з'ясувати їх характер, суть, правильно оцінити, застосовують наукову класифікацію. Класифікують методи навчання за різними ознаками: за характером керівництва розумовою діяльністю учнів (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький); за джерелом знань (наочні, словесні, практичні); за типом діяльності (практичні, практико-теоретичні, теоретичні). У дошкільній педагогіці методи навчання класифікуються переважно за джерелом знань[2].

Значне місце в роботі з розвитку мови дітей займають наочні методи: спостереження, екскурсії, огляди-екскурсії, розглядання предметів, картин, перегляд діафільмів, кінофільмів, телепередач, дидактичні ігри з наочністю. Використання цих методів відповідає дидактичному принципу наочності і наочно-дійовому та наочно-образному характеру мислення дошкільників. Ефективність засвоєння дітьми знань, формування повноцінних уявлень, розвиток таких психічних процесів, як сприймання, пам'ять, мислення і на цій основі розвиток мови, великою мірою залежить від того, наскільки широко в пізнавальну діяльність включаються різні форми чуттєвого сприймання. Якщо об'єкти доступні безпосередньому сприйманню дітей, вихователь використовує метод спостереження або його різновидності: огляд приміщення, розглядання натуральних предметів, іграшок[1].

Якщо об'єкти недоступні для безпосереднього сприймання, педагог знайомить з ними дітей опосередкованим шляхом, розглядаючи картини, фотографії, переглядаючи кінофільми, діафільми. Опосередковані наочні методи застосовують у дитячому садку і для повторного ознайомлення з об'єктами, закріплення одержаних під час спостережень знань.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>